TERMS FROM THE SEMANTIC FIELD OF THE NOUN *WEDDING/NUNTĂ* IN THE POETRY OF TRAIAN DORZ

Florina-Maria Băcilă
Lecturer, PhD, Western University of Timişoara

Abstract: The current paper's objective is to take into consideration some meanings of the noun ***nuntă*** *and of some lexical units related to it (****cununa****,* ***haina de nuntă****,* ***inelul****,* ***steagul****), illustrated in the lyrical creation of Traian Dorz – a contemporary Romanian poet, author of thousands mystical poems and of many volumes of memoires and religious meditations. The author is among other Romanian writers who displayed a continuous interest for the symbols with great impact in the Romanian cultural tradition, valuing meanings according to his own way of perceiving the message and the original artistic vision. In this case, the wedding is seen as a sacrament of communion (in its diverse states) between man and Divinity, as well as an eternal union – in the biblical conception – between the groom (Jesus) and the bride (the Church). Beyond the simple illustration of such semantically revealed perspectives, which contribute to the text's framing, the meanings of the noun* ***nuntă*** *and of the others mentioned above highlight the feelings of the artistic voice, who is always in search of mystical knowledge, fact conveyed by the selected fragments, all representative for his artistic belief.*

Keywords: wedding, Mythology, Folklore, Stylistics, mystical-religious poetry

În creaţia lirică a lui Traian Dorz, străbătută de puternice accente scripturistice, dar şi de un pronunţat filon mistic, nunta – stare extatică prelungită, episod extraordinar al bucuriei lăuntrice sau al iubirii expansive – constituie tema centrală a multor poeme (realizate în chip magistral) inspirate din alegoria graţioasă a cărţii biblice intitulate *Cântarea Cântărilor*, dedicate „cununiei" / „logodnei" dintre Dumnezeu şi sufletul omenesc, dintre Mirele Iisus şi Biserica-Mireasă (numită astfel în religia creştină şi aleasă de El pentru un atare statut); este vorba despre un gest al împărtăşirii veşnice dătător de sens şi de viaţă nouă (deci, trimiţând la arhetipul creaţiei), despre o legătură a dragostei unificatoare şi izbăvitoare, ţel apoteotic al unui gen de aspiraţie universală.

În creştinism, „nunta simbolizează armonia şi izbânda, abandonul de sine şi împlinirea prin celălalt, atribute care îi dau sens mistic"[1] – în cazul de faţă, unitatea perfectă dintre cer şi pământ (în sensul „comuniunii «conjugale»"[2] dintre Divinitate şi neamul omenesc), împlinirea certă a promisiunii pentru comunitatea tuturor credincioşilor (şi pentru fiecare dintre ei), care I-au fost fii ascultători, în veghe neobosită, şi vor fi răsplătiţi cu pecetea eternizării la sărbătoarea unică din slava nesfârşită a Împărăţiei Cereşti.

În poezii integrate mai ales în două cicluri de versuri care, prin însuşi titlul lor, trimit la acel „Dincolo": *Cântarea Veşniciei* şi *Cântarea Viitoare*, imaginile ample, concrete, cu

[1] Doina Ruşti, *Dicţionar de teme şi simboluri din literatura română*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2002, p. 266, s.v. *nuntă*.
[2] Hans Biedermann, *Dicţionar de simboluri*, vol. I. Traducere din limba germană de Dana Petrache, Bucureşti, Editura Saeculum I.O., 2002, p. 285, s.v. *nuntă*.

semnificaţii hiperbolice sau ale intensităţii maxime (construite inclusiv prin intermediul unor elemente-reper din același câmp semantic), oglindesc atmosfera cu totul specială a nunţii perfecte atât de aşteptate, încărcate de feerie, de lumină, de dragoste, de cântec şi armonie, dar, mai ales, de prezenţa fericită şi glorioasă a Celui Dorit, de Care se poate bucura neîncetat mulţimea biruitoare a celor ce I-au slujit cu dăruire continuă, sfinţitoare, în pofida tuturor obstacolelor şi persecuţiilor: „Răscumpăraţii Slavei, înveşmântaţi în soare, / Te vor slăvi de-a pururi, Miel Preamărit şi Dulce, / **cununile** de aur şi harfele-arzătoare / la sfintele-Ţi picioare, cântând, şi le vor duce. // Şi-aşa vor trece vecii, în sfânta împletire / dintre minuni şi raze, **dintre cununi** şi ere / şi dintr-o nesfârşită cântare şi iubire / ce nu ştim azi ce inimi şi graiuri ne vor cere. // Eternă slavă Ţie, **Eternul nostru Mire**, / încă din drum spre-aceste minuni nădăjduite, / nălţăm şi noi, cu lacrimi de dor şi de uimire, / spre Tine,-aceste şoapte abia îngăduite!” (CVeşn 7, *Tot cerul Veşniciei*)[3]; „O, cum va ninge-odată iară / pe noi lumina-ntineririi / când în Cerească Slavei Ţară / vom fi **cu Mirele Iubirii**! // Dar pân’ atunci, înmiresmate / **spre Tine, Mirele Credinţei,** / să ningă-n sus tot mai curate / cântările recunoştinţei!” (CVeşn 109, *Ne-a nins peste trecut*); „Şi, aşteptând Slăvita-Ţi Re-Venire [sic!] / **să ne cununi cu Tine**, cum ai spus, / Te preamărim c-o veşnică iubire, / **Preafericitul Mire Scump, Iisus**!” (CVeşn 175, *Cântând Osana Celui-Care-Vine*); „În curând ajungem / la Căminul drag / unde străluceşte / al Iubirii Steag, / unde ne aşteaptă / veacul nesfârşit / cu îmbrăţişarea / **Mirelui Dorit**. // **Mire Drag – Iisus**, du-ne până Sus, / credincioşi şi drepţi – unde Tu ne-aştepţi, / în Căminul drag, cu-al Iubirii Steag. // Fă să nu ne temem / de nimic pe drum, / fă să nu mai pierdem / urma Ta nicicum, / fă să ardem dulce / de iubirea Ta, / să putem **la Nunta** / **Mirelui** cânta. // În curând ajungem, / fraţii mei iubiţi, / daţi-vă silinţa / mai aprinşi să fiţi, / mai cu multe roade / să ajungem Sus, / să ne-mbrăţişeze / **Mirele Iisus**.” (CViit 114-115, *În curând ajungem*); „La Ospăţul Veşniciei vin, pe-a razelor cărări, / revărsându-se din largul celor patru depărtări, / sufletele-nveşmântate în al Curăţiei in, / strălucind în oglindirea Feţei **Mirelui Divin**. // Toţi cei ce dormeau de veacuri în tăcere aşteptând, / înviaţi de-o Faţă Dulce şi treziţi de-un drag Cuvânt, / ies ca fulgerele albe într-un nou şi unic nins, / din pământ în cer, feeric, umplu-al zărilor cuprins. // Sus în Porţile Măririi fâlfâie **Slăvitul Steag**, / faldurile coborându-şi de pe turnuri până-n prag / şi din cerul cel deasupra până-n cerul cel de jos, / şi din zare până-n zare – pretutindenea, Hristos. // Faţa Lui răsfrânge Slava pentru câte feţe vin, / a Lui Inimă se-mparte fiecărui sân deplin / şi-a Lui Gură îi sărută al oricăruia obraz, / pe când Soarele Său unic stă în veşnicu-I amiaz. // ... Printre unduiri de raze cu răsfrângeri de culori, / se deschide Începutul Nesfârşitei Sărbători / şi la mese nesfârşite, numai aur cristalin, / vin cei ce-au răbdat cu Mielul foame şi-nchisori, şi chin. // Coruri veşnice de îngeri cântă reluând mereu / cele mai nemuritoare imnuri pentru Dumnezeu / şi-ntre toţi şi cu oricare şade **Mirele Dorit**, / dându-i fiecărui, unic, dragostea desăvârşit.” (CViit 188-189, *La Ospăţul Veşniciei*). În ultimul poem citat, concretizarea relaţiei unificatoare dintre Iisus şi sfinţii Săi (la a doua venire mesianică) este zugrăvită (asemenea pasajelor biblice cu caracter figurativ) ca un „ospăţ” îmbelşugat al nunţii dintre Mielul lui Dumnezeu şi mireasa Lui, Biserica[4].

Experienţa interioară a prezenţei Sale se petrece ca urmare a înţelegerii absolute a transcendenţei, drept care misticul renunţă la sine însuşi şi se „pierde” în El. În această întâlnire

[3] Spre a nu îngreuna parcurgerea trimiterilor, am optat, în studiul de faţă, pentru notarea, în text, a referirilor (cu abrevieri) la volumele (aparţinându-i lui Traian Dorz) din care au fost selectate secvenţele ilustrative, urmate de numărul paginii / paginilor la care se află fragmentul respectiv şi de titlul poeziei. Toate sublinierile din versurile citate (exceptându-le pe cele cu caractere cursive) ne aparţin.

[4] Vezi Leland Ryken, James C. Wilhoit, Tremper Longman III (editori), *Dicţionar de imagini şi simboluri biblice*, Oradea, Casa Cărţii, 2011, p. 683, s.v. *nuntă*.

unică, restauratoare, se descoperă întreaga sursă a fericirii şi neclintita speranţă a veşniciei; sufletul, atras irezistibil de dorul Lui, caută să-L întâmpine în rugăciune şi în haina curăţiei autentice, cu întreaga forţă a credinţei şi a nădejdii în toate etapele creşterii spirituale, având drept ţintă atingerea infinitului, a eternității, mai presus decât orice altă pasiune, dorinţă sau virtute[5]: „Îţi mulţumesc că mi-ai venit, / lumina mea cea bună, / că ceasul nostru mult-dorit / ni-l vom petrece fericit, / rugându-ne-mpreună! // Rămâi cu mine fără gând / şi fără nicio teamă, / şoptește-mi inimii arzând / şi poartă-mi mâinile lucrând / Tu, Frate, **Soţ** şi Mamă! // O, nu pleca, Iubitul meu, / rămâi aici cu mine / şi-aşteaptă până-mi gat şi eu / **cununa şi veşmântul meu**, / **să mă cununi cu Tine**! // Atunci vom merge amândoi / pe-o rază luminoasă / şi-al îngerilor dulce roi, / cântând, ne va petrece-apoi / până intrăm Acasă. // Rămâi aici să ne rugăm, / Lumina mea cea bună, / şi Tatăl nostru Cel Iubit / binecuvânte fericit / o cruce şi-**o cunună**!" (CBir 102-103, *Îţi mulţumesc că mi-ai venit*; vezi şi LNS 92). Finalul poemului demonstrează că, în viziunea autorului, nunta mistică este asociată cu ideea de dăruire totală (şi totalizatoare) a Miresei, în profunzimea purităţii ei: „Pentru că nu poţi ajunge la înviere decât prin cruce. Şi nu poţi să ajungi la o slavă veşnică decât prin pătimiri, cum nu poţi ajunge în cer decât prin pământ."[6].

Eul auctorial, conştient de necesitatea acută de a trăi acest act – reflectare (în „pragul veşniciei") a frumuseţii uluitoare a vieţii predate lui Dumnezeu –, caută orice prilej de a-L slăvi pentru harul Său minunat: „Mulţumescu-Ţi, Tată Bun, / că-mi dai zări ce nu apun, / bine cât nu pot să spun, / tot în slujba Ta să-l pun, / **cu-al Tău rai să mă cunun**." (O 455, *Mulţumescu-Ţi, mulţumesc*); „Slavă veşnică Luminii / ce mă cheamă mai cu drag / ca să-mi dea sărutul **nunţii** / chiar pe-al clipei morţii prag!" (CDr 205, *Slavă veşnică Luminii!*), pentru iubirea (împletită cu suferința restauratoare) oferită ca dovadă a iertării şi a chemării la mântuire: „O, Tu, Judecătorul / ce trebuia să-mi spună / osânda alungării / din raiul meu pierdut / – mi-ai dat **cu Mâini de Mire** / **a dragostei cunună** / şi binecuvântarea / cu împătrit sărut!" (CNoi 62, *Am aşteptat, Iisuse*), sau de a-I fi mulţumitor pentru toate darurile, neuitând răplătirea promisă în Patria Cerească celor ce şi-au închinat viaţa slujirii Lui: „Recunoştinţă, – vino la orice pas al meu / şi-ajută-mă în totul să-ţi fiu un drag părtaş, / căci dacă tu-mi vei pune cuvânt la Dumnezeu / eu voi intra în frunte la masa Lui, **nuntaş**!" (CVeşn 61, *Să nu-mi simt datorie*).

„Sufletul nu ajunge la întreaga lui realitate decât depăşindu-se neîncetat spre Celălalt, până când nu-şi mai aparţine."[7]. Aşadar, această cununie implică, în mod evident, apartenenţa şi dependenţa totală de Mirele Iisus, ca vocaţie a dăruirii nemijlocite în relaţia cu Dumnezeu, Căruia fiinţa I se încredinţează fără nicio rezervă, chiar din momentul memorabil al deciziei de a-L urma şi până la clipa „Eternei nemaidespărţiri" (CÎnv 190, *Îndepărtata mea iubire*): „**Ce cununie strălucită** / a fost a mea, Iisuse drag, / pe nicio casă aurită / n-a fost 'nălţat mai dulce **steag**, / pe nicio frunte luminoasă / n-a fost un mai divin sărut / şi nimănui n-ai dat ca mie / ce dar mai scump Ţi s-a părut... // Ce mâini mi-au aşezat **Cununa**, / ce martori mi-am văzut cântând, / priveau şi soarele, şi luna / ce nu văzuseră nicicând, / roiau în jurul nostru stele / şi **îngerii erau nuntaşi**, / stăteau în jurul mesei mele / cei mai frumoşi înaintaşi... // Ce cor ceresc şi ce cântare, / prin şapte ceruri răsunând, / cântau când sfânta sărutare / mi-ai dat-o binecuvântând / şi când **cereştile inele** / mi le-ai schimbat cu mâna Ta... / – O, **nunta veşniciei mele**, / să nu te pot în veci uita!" (CCnţ 47-48, *Ce cununie strălucită*; vezi şi LNS 71). Ca atare, orice întrebare legată de

[5] Vezi Jan van Ruusbroec, *Podoaba nunții spirituale sau Întâlnirea interioară cu Cristos*. Traducere din olandeza veche de Emil Iorga, București, Editura Humanitas, 1995, p. 45.
[6] Traian Dorz, *Eterna Iubire. Scurte cugetări duhovniceşti*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului", 2007, p. 79.
[7] Paul Evdokimov, *Taina iubirii. Sfinţenia unirii conjugale în lumina tradiţiei ortodoxe*, ediţia a II-a revăzută. Traducerea: Gabriela Moldoveanu, Bucureşti, Asociaţia filantropică medicală creştină Christiana, 1999, p. 90.

acest aspect e retorică, răspunsul fiind mai mult decât evident: „Poate, oare, fi o clipă mai îndelung şi mai puternic dorită de dragostea cuiva decât cea a întâlnirii cu Tine şi a întrepătrunderii Tale?”[8]. De altfel, în concepţia Sfinţilor Părinţi ai Bisericii, „iubirea absolută nu se arată la începutul, ci la capătul unirii cu Dumnezeu. Dumnezeul biblic ne iubeşte cu o dragoste zeloasă, ne doreşte pe de-a întregul: iubirea universală se împlineşte nestânjenit atunci când Dumnezeu devine «totul în toate»”[9], sufletul (individual şi / sau comunitar) contopindu-se cu El într-un mister sacramental indescriptibil, guvernat de prezenţa (şi de intervenţia) Duhului Sfânt: „Adu-mi, Vântule Divin, / dulcile ecouri / **a nuntaşilor** ce vin / către noi pe nouri, / ca şi noi, care suim / către ei cărarea, / să grăbim să ne-ntâlnim, / să unim cântarea... // [...] // Vino, Vânt Ceresc, şi-mi du / luntrea mântuirii / pân’ la Ţărmul unde Tu / ne-ai pus semn iubirii; / acolo-nfăşoară-i drag / **steag de cununie**, / taina mea de După Prag / nimeni s-o mai ştie.” (EP 7, *Vino, Vântule Ceresc*).

Aşteptarea (cu un rol formativ ce poartă pecetea permanenţei) e dublată însă, uneori, de întrebări fireşti (unele – cu caracter retoric, nu lipsite de o uşoară undă a ezitării), care construiesc delicat textul următorului poem (scris într-un registru similar celui citat anterior), consacrat aceleiaşi strânse legături existente între „calea crucii” şi făgăduinţa „nunţii” – răsplată a luptei pentru sfinţirea fiinţei, pentru săvârşirea şi desăvârşirea binelui de sorginte divină: „Pentru Cine-mi pun eu oare astăzi flori pe masă, / pentru Cine-mi fac curată primitoarea casă, / pentru Cine pun portiţei **steagul de mireasă**? / – Pentru Tine, pentru Tine, Crucea mea frumoasă. // Cui mi se-ndulceşte gândul ca un stup de miere, / Cui îi tot priveşte-n cale lunga mea vedere, / Cui îi spune mii de gânduri plânsa mea tăcere? / – Ţie, numai Ţie, Scumpa, Dulcea mea Durere! // De ce seara vine plânsul nelipsit la mine, / dimineaţa, Bucuria de ce nu-mi mai vine, / de ce inima-mi întreagă Ţie mi s-aţine? / – Soarele vieţii mele, de ce uiţi de mine? // Vino, Dimineaţă Sfântă, zările-mi străluce, / vino, pune-mi **o cunună albă** după Cruce, / vino, gura Ta să-mi spună şoapta cea mai dulce, / – vino, / şi din împreună nu mi Te mai duce!” (CNoi 46-47, *Pentru Cine-mi pun?*). În „cununia” spirituală are loc deci misterul unirii dintre suflet şi Hristos, ca relaţie de dragoste trăită la intensitate supremă, ceea ce facilitează ridicarea mai presus de sine, în sensul lepădării complete de cele trecătoare, al renunţărilor iminente, spre a se putea cufunda şi „strămuta” în Dumnezeu, dar, mai ales, spre a-I permite pătrunderea înăuntrul lui, cu îmbrăţişarea Sa iubitoare, oferită nouă, „pentru că ni se cere să **devenim una cu Hristos** [subl. aut.], transformându-ne în tot atâtea sedii ale prezenţei şi ale cuvântului Său.”[10]: „Noi doi, Iisus! – ce lupte / şi ce vrăjmaşi mai sînt[11] / pândindu-ne lumina / şi sfântul legământ / – dar crucea-mbrăţişată / pe vecii de apoi / **ne-a-mpreunat cununa**, / făcându-ne *un* Noi.” (CBir 205, *Noi doi, Iisus*). „Nunta duhovnicească, ca treaptă culminantă a extazului mistic, reprezintă unirea deplină, identificarea totală cu celălalt. Această stare e numită nuntă mistică, pentru că unirea dintre mire şi mireasă e deplină şi eternă. [...] În toate aceste trepte, iubirea dintre mire şi mireasă e articulată

[8] Traian Dorz, *Prietenul tinereţii mele*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului”, 2009, p. 134.
[9] Paul Evdokimov, *Iubirea nebună a lui Dumnezeu*. Traducere, prefaţă şi note: Teodor Baconsky, Bucureşti, Editura Anastasia, [f.a.], p. 46.
[10] Idem, *ibidem*, p. 75.
[11] În textele poeziilor lui Traian Dorz publicate, la noi, în ultimii ani, întâlnim frecvent forma *sunt* (în conformitate cu norma actuală de flexiune a verbului *a fi*), deşi se pare că întotdeauna poetul şi-a manifestat, explicit sau indirect, preferinţa pentru *sînt* – formă verbală întrebuinţată în toate volumele sale tipărite la edituri din străinătate înainte de 1989 şi realizate exclusiv pe baza manuscriselor –, motiv pentru care a şi aşezat-o, de nenumărate ori, în rime, mai ales că era vorba despre respectarea unei norme literare a epocii respective.

pe focul iubirii divine. Această iubire înflăcărează, topeşte, uneşte şi identifică la maxim [sic!] cele două persoane care se iubesc într-o mistuire totală."[12].

În câteva dintre pasajele citate, este de reţinut metafora *cununii* / *încununării* – principalul atribut al miresei, emblemă solară a unei autorități de rang regal, a onoarei și a gloriei, a nobleței sau a binecuvântării pentru cei ce o poartă, motivaţie a luptei susținute şi semn al unei inițieri superioare, al implicării în dimensiunea unificatoare a nemuririi, al biruinței asupra păcatului ori al răsplătirii (pentru virtutea castității) și al protecției față de cei răscumpărați[13], al învierii și al transcendenței, al trecerii la o nouă stare ontologică, cea a perfecțiunii suverane – fapt care nu trebuie ignorat sau desconsiderat de natura umană trecătoare, supusă tentaţiilor de tot felul, dar învăluită de aureola luminii cerești, întru înălțare, iluminare și mântuire: „– Ajută-mi, Rugăciune, / cât încă lupt şi sui, / să trec orice genune, / sfinţit iubirii Lui, // Iubirii şi cântării / din care cred şi sper / spre clipa-**ncununării** / din cel din urmă cer." (CNem 43-44, *O, creşte-mi, Rugăciune*); „Slavă veşnică Iertării / Care ne-a pecetluit, / pentru Ziua-**ncununării**, / Chipul Celui Strălucit!" (CNem 45, *Slavă veşnică Iertării*); „Dă zbor, prin rugăciune, puterii firii noi, / înalţă-ţi conştiinţa adesea temătoare, / în urmă ţi-e păcatul, nici nu privi-napoi, / aleargă **spre cunună** ca zorile spre soare." (CUrm 173, *Nu te lăsa*); „Împodobeşte-te ca luna / şi soarele cel strălucit; / – o, tinereţe fericită, / de slava lui Hristos sfinţită, / ce dulce-ţi vei primi **cununa** / din Mâna **Mirelui Slăvit**!" (EP 27, *Ce tineri se lumină zorii*); „Doamne, starea asta tristă nu-mi lăsa pe totdeauna, / nu-mi îndepărta iubirea şi nu-mi despărţi **cununa**, / nu lăsa să mă zdrobească muntele ce-l port de-o vreme, / nici pustiul să-mi înghită duhul meu ce-nfrânt se teme. // [...] // Doamne, nu lăsa ca Taina cea cu Tine-mpreunată / s-o aduc întruna jertfă, sângerând îndurerată, / nici să-mi cumpăr tot cu preţul cel mai greu de zvârcolire / orice scurtă şi pândită clipă rară de iubire. // Ci Te-ndură, Doamne,-odată, Tu, Care-ai făcut minunea, / şi-mi priveşte sfâşierea, şi-mi ascultă rugăciunea, / şi mă scapă din adâncul unde-mi arde **cununia**; / – pentru clipa trecătoare, fă să nu-mi pierd veşnicia." (CCnţ 30, *Doamne, starea asta*).

Alteori, motivele literare amintite sunt întregite de transpunerea, în tablouri încărcate de poeticitate, a pildei despre cele zece fecioare, inspirate din *Evanghelia după Matei* (capitolul 25, versetele 1-13), cu termeni-simbol integrați cu sensurile lor sacralizate (*candela* – întruchipare a nevoii de veghere mai profundă, ca stare de spirit, a binecuvântării de Sus, a credinței neîntrerupte, a înălțării, a dragostei și a luminii eterne, a energiilor divine; *uleiul* / *untdelemnul* – reprezentare a comorilor credinței vii, a slujirii în înțelepciune, blândețe, închinare și fapte bune, a harului și protecției lui Dumnezeu, a mângâierii și vindecării, a puterii și înnoirii sufletești, a izbăvirii și bucuriei, a luminii, prosperității și purificării sfințitoare[14]): „Să nu-mi sfârşesc **oleiul** / decât când voi intra / la slava **Nunţii Tale** / cu cei veniţi pe nori, / nici harfa să se spargă / decât când va cânta / frumseţea măreţiei / cu care-ai să cobori" (CÎnv 160, *O, să nu mor!*); „O, tare dor

[12] Cornel Toma, *Postfaţă* la Zorica Laţcu-Teodosia, *Poezii*, ediţia a doua. Cuvânt-înainte de arhimandrit Teofil Părăian. Ediţie îngrijită şi postfaţă de Cornel Toma, Bucureşti, Editura Sophia, 2008, p. 274.

[13] Vezi Ivan Evseev, *Simboluri folclorice. Lirica de dragoste şi ceremonialul de nuntă*, Timişoara, Editura Facla, 1987, p. 198; idem, *Enciclopedia simbolurilor religioase şi arhetipurilor culturale*, Timişoara, Editura „Învierea", 2007, p. 141, s.v. *coroana*, și p. 159, s.v. *cununa*; Victor Aga, *Simbolica biblică şi creştină. Dicţionar enciclopedic (cu istorie, tradiţii, legende, folclor)*, ediția a II-a, Timişoara, Editura „Învierea", 2005, p. 97, s.v. *coroana*, și p. 106, s.v. *cununa*; Hans Biedermann, *op. cit.*, p. 113-114, s.v. *coroană*, și p. 124, s.v. *cunună*; Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, *Dicţionar de simboluri*, volumul 1, *A – D*, Bucureşti, Editura Artemis, 1995, p. 371-375, s.v. *coroană, cunună*; Leland Ryken, James C. Wilhoit, Tremper Longman III (editori), *op. cit.*, p. 201-202, s.v. *coroană, cunună*.

[14] Vezi Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, *Dicţionar de simboluri*, volumul 3, *P – Z*, Bucureşti, Editura Artemis, 1995, p. 409-410, s.v. *untdelemn, mir*; Victor Aga, *op. cit.*, p. 395, s.v. *uleiul*; Leland Ryken, James C. Wilhoit, Tremper Longman III (editori), *op. cit.*, p. 1079-1080, s.v. *untdelemn*.

– mai pot purta / povara-ţi sfinţitoare, / dar greu simt inima sub ea / cum cântă şi cum doare, / mai pot – o, tare dor – mai pot / sui cu crucea încă, / dar simt cum arderea-de-tot / e tot mai grea şi-adâncă! // O, tare dor – mai pot privi / lumina viitoare, / dar clipa când se va ivi / cum voi putea-o oare? / Mai pot – o, tare dor, – să-ntind / cântarea **spre cunună** / şi **candela** să-mi ard, veghind / ajungerea-mpreună. // O, tare dor – mai pot, căci ştiu / că încă o clipită / şi-apoi de-a pururi am să fiu / o dragoste-mplinită, / mai pot – o, tare dor – şi cânt / când rugul se-nteţeşte / ştiind cu ce slăvit avânt / va-ncepe ce sfârşeşte!" (CVeşn 129, *O, tare dor – mai pot...*); „Nu sta adormit **ca cele cinci fecioare fără-oleu**, / când e-aşa de-aproape ceasul să Se-arate Dumnezeu; / caută, până poţi, să afli **untdelemnul cel de Sus**, / să nu baţi **la uşa Nunţii** după ce-a închis Iisus." (CViit 99, *Nu-ţi clădi*).

O serie de poezii trimit, prin construcţia mesajului lor, la alte metafore sau simboluri asociate nunţii în parabolele biblice ori în textele cu caracter alegoric, cum sunt îmbrăcămintea adecvată acestui eveniment (cf. *Matei* 22: 11-12[15]) sau inelul (cf. *Luca* 15: 22). Astfel, *haina de nuntă* prefigurează, în sens pozitiv, comorile cereşti, virtuţile, candoarea, inocenţa, curăţia interioară cu care trebuie să fie împodobiţi cei ce au trecut printr-o transformare autentică şi aspiră să ajungă în Cer, împreună cu sfinţii lui Dumnezeu: „Treci peste anii viitori, / Iisuse Drag, şi vină, / ne du mai sus, mai sus de zori, / spre Ţara de Lumină; / şi-n clipa când **ni-i cununa** / cu-a Slavei Tale Taine, / schimbaţi, ca Tine vom purta / **a' Păcii albe haine**." (CCm 15, *De dorul Tău, Iisus Iubit*); „Să-mi iau **haina cea de aur** / pentru prânzul invitat, / – Cerule, începe-ţi **Nunta**, / iată ultimul intrat!" (CUrm 7, *Să-mi iau harfa cea de aur*); „Iisuse, când din nou gândim / la Slava viitoare, / Te preamărim – şi ne silim / spre-o tot mai naltă stare. / Nu numai în al Tău lăcaş, / ci vrem să-Ţi fim *la masă*, / nu numai ***haina* de nuntaş**, / ci **harul *de Mireasă***, / *Te preamărim, Te preamărim,* / *Iisus,* ***a Ta Mireasă!***" (CVeşn 49, *Iisuse, când din nou*); „Va fi frumos cu Tine, / Iisus, în veci şi-n veci! / Ce fericiţi vom merge / pe-a Cerului poteci, / ce-mbrăţişat vei face / al nostru viitor, / **veşmântul Nunţii noastre** / **ce in strălucitor** / – *Iisus, Iisus, tot dulce* / *e-al nostru viitor!*" (CVeşn 108, *Ce bine e cu Tine*); „Mai cântaţi pe Duhul / Cel Preasfânt de Sus, / Care de la Tatăl / ni L-a dat Iisus; / El ne-mbracă viaţa / **în veşmânt frumos** / **pentru Sărbătoarea** / **Nunţii lui Hristos**." (CViit 19, *Mai cântaţi o dată*). Iubirea însăşi se converteşte în cel mai potrivit și mai pur veşmânt pentru acest moment special al speranței și al elevației[16]: „Şi dragostea să-mi fie ca primul strop de mir / din amfora întâiei fecioare înţelepte, / **ca mantia de Nuntă**, **ca inul de Ofir** / – şi sufletul meu astfel, Iisuse, să Te-aştepte!" (CÎnv 147, *Cântarea mea să fie*). De remarcat, în atari pasaje, faptul că înfățișarea hainei de nuntă echivalează cu sugestia albului imaculat, dar şi cu strălucirea incandescentă, generată de intervenţia graţiei divine, drept care primirea unui asemenea veşmânt înnoitor, adecvat pentru clipa intrării în Patria Cerească (alături de creaţia nemuritoare, inspirată de Sus), devine o raţiune certă a rugăciunii stăruitoare: „O, cerul meu cel tânăr, dă-mi **haina de lumină** / cu care să m-apropii învrednicit de Soare / şi slobodă intrare pe Poarta ta divină, / şi harfa cea de aur – spre veşnica-ţi cântare! // [...] // Ce n-a-nţeles pământul, ce nu putea-nţelege, / slăveşte tu, cum lumea nici nu putea să ştie, / ce-a stat ascuns de lume, oprit de-ngusta-i lege, / înalţă tu, cinstindu-i **eterna cununie**!" (CVeşn 218, *O, cerul meu cel tânăr!*); „O, **Mire Drag**, de când mi-ntind / spre Ţărmu-acesta gândul / şi cât doresc să mă desprind / de toate, cuprinzându-l! / – Ajută-mi să-l ating având / **veşmântul cel de soare** / şi să mă-ntâmpini ascultând / Cântarea-mi Viitoare..." (CE 184, *O, iată Ţărmul Fericit*).

[15] Trimiterile la textele biblice din lucrarea noastră conţin titlul cărţii respective, urmat de numărul capitolului şi al versetului / al versetelor la care se face referire.

[16] Vezi Leland Ryken, James C. Wilhoit, Tremper Longman III (editori), *op. cit.*, p. 422-423, s.v. *in*.

„În orice iubire dintre iubit şi iubită se oferă un simbol sau un semn pentru garantarea unirii lor. Dacă în planul uman inelul şi legământul sunt modurile prin care se garantează iubirea dintre mire şi mireasă, în planul iubirii creştine semnul cel mai evident al iubirii sau unirii dintre cei doi este dat de prezenţa celui iubit. În planul mistic e vorba de o superioritate evidentă pentru că se trece de la simbol la realitate."[17]. Prin urmare, haina de nuntă trimite la ideea înnoirii interioare, implicit asumate cu luciditate, în vederea pregătirii pentru marea zi a cununiei cu Hristos, promise tuturor celor ce nu au abandonat lupta, ci au învins, prin El, ispitele din afară sau pe cele ale sinelui: „Cântările-mi vor ţine locul / la masa dragostei cu voi / şi ne-ntâlnim când veţi întoarce / prin câte-o lacrimă napoi. // Mă duc să-mi iau o harfă nouă / şi-o altă carte cu cântări, / şi-**un alt veşmânt de cununie** / spre Ziua dulcii Aşteptări. // Am să mă-ntorc când tot pământul / de grâul sfânt va fi-nverzit / şi cerul nou va fi-**n veşmântul** / **Ospăţului Sărbătorit**." (CBir 89, *Mă duc să dorm puţin...*); „Crin fii, dar, cu dulce rouă / şi cu raze-mpodobit, / ca **la Nunta cea mai Nouă** / să-nsoţeşti pe Cel Iubit. // Dar fii crin chiar dacă-o vreme / trebuie să stai în spini, / ştie Cel ce-o să te cheme / printre oaspeţii divini. // Fii crin, dar, miresme sfinte, / proaspete şi dulci purtând, / – **ale Mirelui veşminte** / ai să-mpodobeşti curând. // Crin dar fii – şi strălucită / slavă lângă Soare ai, / taina ta nedespărţită / unică va trece-n rai." (CE 21, *Dar fii crin*).

Ipostaza de element indispensabil acestei nunţi a veşmântului (în concordanţă cu textele evanghelice) este complet conştientizată în ceasurile de căinţă ale eului liric, în îndemnurile adresate în stil paremiologic sau în exclamaţiile ori în interogaţiile cu caracter meditativ, ce vin să ilustreze insistent anularea oricărei posibilităţi de a intra la nuntă a celor surprinși a fi fost infideli Creatorului, supuși atracțiilor şi uşurătăţii lumii, lipsiţi de o veritabilă schimbare lăuntrică: „O, de-aş fi crezut, Iisuse, / cu adevărat că vii, / cum Ţi-aş fi ieşit nainte, / ca la Sfintele Florii, / cum aş fi-mbrăcat **veşmântul** / **sfintei Tale cununii** / – o, de-aş fi crezut, Iisuse, / cu adevărat că vii!" (CVeşn 146, *Dac-aş fi crezut!*); „O, dac-ai mai putea lupta / un an, o zi, o dată, / ca să-ţi păstrezi iubirea ta / frumoasă şi curată, / ca să-ţi păzeşti acel dar sfânt / al vieţii fără vină, / **cu ce strălucitor veşmânt** / **te-ai cununa**-n lumină!..." (CCnţ 84, *Atâţia ani...*); „Cum ai intrat **în Nunta Sfântă** / **tu, cel fără veşmânt 'noit**? / Curând te va-ntreba Stăpânul / şi-ai să muţeşti înmărmurit." (CViit 173, *Cum ai intrat aici?*); „Ce loc frumos şi tu aveai / **la masa nunţii sfinte**, / când te-aşteptau să intri-n rai / **a cerului veşminte**! / Câţi îngeri stau atunci cântând, / să-ţi iasă înainte, / dar toate le-ai pierdut, căutând / al lumii blid de linte!... // Ce sân ceresc te-ar fi primit, / dacă-ntorceai odată, / cu ce sărut te-ar fi sfinţit / Preafericitul Tată, / dar cât de-adânc te-ai despărţit / de Casa minunată / unde-ai fi fost sărbătorit / **cu-o nuntă necurmată**..." (EP 18, *Ce loc frumos*).

În unele versuri, simbolistica de inspiraţie biblică a veşmântului de cununie se asociază cu aceea a *inelului*, cele două elemente fiind indisolubil legate de ataşamentul statornic faţă de chemarea Duhului Sfânt, de invitația stăruitoare la eliberare sufletească: „De ce rămâi departe când drumul ţi-e deschis, / de ce-ntorc fără tine câţi soli ţi s-au trimis? / De ce nu-mbraci **veşmântul de nuntă dăruit**, / de ce nu iei **inelul cel scump, făgăduit**?" (CDr 9, *De ce rămâi departe?*), de acceptarea jertfei lui Hristos ca singură soluţie izbăvitoare din întunericul morții şi ca mijloc de a accede în dimensiunea eternităţii: „Şi totuşi Tu, Iisuse, eşti Cel ce m-ai salvat, / prin Cruce, din pierzare, din moarte şi păcat, / în Templul Veşniciei cu Tine m-ai luat, / **cu cea mai albă haină de har** m-ai îmbrăcat, / **inelul Tău de aur** în deget mi-ai schimbat, / picioarele-**n sandale cereşti** mi-ai încălţat, / şi Ceru-n sărbătoare întreg l-ai adunat / în clipa când alături de Tine m-ai legat. // De-atunci, pe veşnicie, **cu Tine-s cununat** / şi nu doresc, Iisuse, un loc mai

[17] Cornel Toma, *op. cit.*, p. 275.

minunat / decât să-Ţi fiu în totul urmaş adevărat / şi-ascultător statornic pe drumul Tău curat, / oricât ar fi pe lume cu plâns împreunat, / căci nu-i mai mare slavă decât să fi-ndurat / ocara Ta alături, răbdând nevinovat, / adeverind cu sânge că nu Te-am înşelat." (CCm 77, *Cu cine să Te-asemăn?*). Iată cum semnificaţiile acestor elemente sunt „decodabile" în următorul poem care reflectă începutul unei împărtăşiri (în cadrele dragostei adevărate, unice) a făgăduinţelor sacre dintre Dumnezeu şi poporul Său (văzut ca unitate, dar şi ca individualităţi), în termenii unei logodne (cf. *Osea* 2: 21-22): „Atunci când ne predăm deplin / în slujba lui Hristos, / ne vom primi prin har divin / **veşmântul luminos** / **şi-ncălţământul cel sublim,** / **şi-al dragostei inel** / şi fericiţi ne-nvrednicim / **să ne unim cu El**. // **Logodna noastră-n Duhul Sfânt** / se face-atunci ca-n rai, / schimbaţi prin sfântul legământ, / primim alt chip şi grai, / ne altoim în Trup divin / şi-n Sânge cu Hristos, / spre rodul Lui tot mai deplin, / mai dulce şi frumos. // ... O, dacă-am fost 'noiţi prin Har, / născuţi din Dumnezeu, / atunci, iubind fără hotar, / ne-am înălţa mereu / şi, inspiraţi de Duhul Sfânt, / ne-am transforma nespus, / pân' am ajunge-mpreunând / **cununa** cu Iisus." (EP 46, *Întâi să fim*).

Altfel spus, inelul rămâne „pecetea darului Duhului Sfânt" pe treapta cea mai înaltă a desăvârşirii, semnul unirii definitive dintre om și Divinitate, arhetipul călăuzirii providenţiale şi al protecţiei asupra destinului discipolilor Săi de pretutindeni şi de totdeauna, în dorinţa atotputernică de a-i salva de sub imperiul limitelor impuse de natura lor pământească şi „de a-i repune în drepturile moştenirii lor cereşti"[18], reflex al devotamentului, al promisiunii de a rămâne în credinţă fără sfârşit, în slujire statornică şi în dragoste nemuritoare: „... Sus la picioarele Iubirii / de lângă care-ntâi ne-am smult, / ne vom lăsa sosind Acasă / ca de departe, de demult... // Şi-n Mâna Celui Drag vom pune / tot ce-am putut păstra din vis: / **inelul logodirii noastre** / ce ni l-a dat când ne-a trimis." (CCm 171, *Se va desface-odată*); „Nu-mi da spadă mare, / nici armură grea, / eu nu sunt în stare, / Doamne,-a le purta, / ci îmi dăruieşte / **scumpul Tău inel**, / mi se potriveşte / numai singur el." (CÎnv 153, *Eu Ţi-s umbra mică*), inclusiv în cadrele necesarei căinţe: „O, dragoste zdrobită ce mă primeşti acasă / acum, când vin din ţara unde-am plecat nebun, / nu merit nici **inelul**, nici locul de la masă, / nu, Doamne, că doar plânsul mai este-n mine bun!" (CBir 72, *O, dragoste zdrobită*).

Concluzionând, se poate afirma că poezia lui Traian Dorz e, prin excelenţă, un imn special consacrat înaltei taine a unirii (paradoxale a) divinului cu umanul, a infinitului cu finitul, în atmosfera iubirii curate, excepționale şi, prin aceasta, inepuizabile şi inconfundabile – reflex al unei concepţii profund teologice şi mistice despre trăirea în Hristos. Poemele invită la conturarea unei imagini a ființei conduse, ca o mireasă, spre însoţirea netrupească, imaterială, cu El, sub auspiciile unui veritabil mister al dragostei dintre creaţie şi Creator, prin intermediul căreia sufletul – aflat în epectază, care se referă la „nesfârşitul «urcuş duhovnicesc» al omului către infinitatea lui Dumnezeu"[19] – are posibilitatea de a atinge treapta cea mai înaltă a desăvârşirii. Iubirea înseamnă deci mai mult decât o stare, un sentiment sau o virtute, e negrăitul mister, transcendentul în stare pură, fără de care, în procesul de restaurare sufletească (mergând până la asemănarea cu Hristos – scop şi împlinire a creaţiei), ţelul cel mai înalt al îndumnezeirii nu ar fi posibil[20]; el „se realizează printr-o hristificare permanentă, printr-o schimbare ontologică a

[18] Leland Ryken, James C. Wilhoit, Tremper Longman III (editori), *op. cit.*, p. 424, s.v. *inel*.
[19] Paul Evdokimov, *Iubirea nebună a lui Dumnezeu*, p. 190.
[20] Vezi *Nota editorului*, în * * *, *Cuvânt despre liniște. Scrieri ziditoare despre lucrarea mântuitoare*. Traducerea textelor: Pr. Gheorghe Tilea, Pr. Grigorie Teodorescu, Ilie Iliescu, Pr. Mihai Vladimirescu, Gherontie Cruceada, Radu Duma. Ediţie îngrijită, note şi comentarii: Radu Duma, Bucureşti, Editura Herald, 2002, p. 5-6.

omului."[21]. Sigur că, pe lângă nuanţele variate în care este valorificat motivul liric al nunţii, de o densitate metaforică uluitoare (datorată integrării elementelor lexicale din acest câmp semantic în asocieri inedite, cu valenţe simbolice), impresionează expresia cea mai adâncă a experienţelor ilustrate în versuri, sublimarea lor, legătura de o intimitate copleşitoare a eului auctorial cu Divinitatea (Care e parte din fiinţa lui), comuniunea reciprocă ce dă viaţă, sens, frumuseţe, lumină, infinitate, revelaţie.

Surse

CBir = Dorz, Traian, *Cântarea Biruinţei*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului", 2007.
CCm = Dorz, Traian, *Cântarea Cântărilor mele*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului", 2007.
CCnț = Dorz, Traian, *Cântările Căinţei*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului", 2008.
CDr = Dorz, Traian, *Cântări de Drum*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului", 2006.
CE = Dorz, Traian, *Cântările Eterne*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului", 2008.
CÎnv = Dorz, Traian, *Cântarea Învierii*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului", 2007.
CNem = Dorz, Traian, *Cântări Nemuritoare*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului", 2007.
CNoi = Dorz, Traian, *Cântări Noi*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului", 2008.
CUrm = Dorz, Traian, *Cântările din Urmă*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului", 2007.
CVeșn = Dorz, Traian, *Cântarea Veşniciei*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului", 2007.
CViit = Dorz, Traian, *Cântarea Viitoare*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului", 2008.
Dorz, Traian, *Eterna Iubire. Scurte cugetări duhovniceşti*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului", 2007.
Dorz, Traian, *Prietenul tinereţii mele*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului", 2009.
EP = Dorz, Traian, *Eternele poeme*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului", 2010.
Laţcu-Teodosia, Zorica, *Poezii*, ediţia a doua. Cuvânt-înainte de arhimandrit Teofil Părăian. Ediţie îngrijită şi postfaţă de Cornel Toma, Bucureşti, Editura Sophia, 2008.
LNS = Dorz, Traian, *Locurile noastre sfinte*, ediţia a II-a, Sibiu, Editura „Oastea Domnului", 2010.
O = Dorz, Traian, *Osana, Osana*, Sibiu, Editura „Oastea Domnului", 2005.

Bibliografie

* * *, *Cuvânt despre linişte. Scrieri ziditoare despre lucrarea mântuitoare*. Traducerea textelor: Pr. Gheorghe Tilea, Pr. Grigorie Teodorescu, Ilie Iliescu, Pr. Mihai Vladimirescu, Gherontie Cruceada, Radu Duma. Ediţie îngrijită, note şi comentarii: Radu Duma, Bucureşti, Editura Herald, 2002.

Aga, Victor, *Simbolica biblică şi creştină. Dicţionar enciclopedic (cu istorie, tradiţii, legende, folclor)*, ediţia a II-a, Timişoara, Editura „Învierea", 2005.

Biedermann, Hans, *Dicţionar de simboluri*, vol. I. Traducere din limba germană de Dana Petrache, Bucureşti, Editura Saeculum I.O., 2002.

Chevalier, Jean, Gheerbrant, Alain, *Dicţionar de simboluri*, volumul 1, *A – D*; volumul 3, *P – Z*, Bucureşti, Editura Artemis, 1995.

Evdokimov, Paul, *Iubirea nebună a lui Dumnezeu*. Traducere, prefaţă şi note: Teodor Baconsky, Bucureşti, Editura Anastasia, [f.a.].

[21] Cornel Toma, *op. cit.*, p. 271.

Evdokimov, Paul, *Taina iubirii. Sfinţenia unirii conjugale în lumina tradiţiei ortodoxe*, ediţia a II-a revăzută. Traducerea: Gabriela Moldoveanu, Bucureşti, Asociaţia filantropică medicală creştină Christiana, 1999.

Evseev, Ivan, *Enciclopedia simbolurilor religioase şi arhetipurilor culturale*, Timişoara, Editura „Învierea", 2007.

Evseev, Ivan, *Simboluri folclorice. Lirica de dragoste şi ceremonialul de nuntă*, Timişoara, Editura Facla, 1987.

Ruşti, Doina, *Dicţionar de teme şi simboluri din literatura română*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2002.

Ryken, Leland, Wilhoit, James C., Longman III, Tremper (editori), *Dicţionar de imagini şi simboluri biblice*, Oradea, Casa Cărţii, 2011.

van Ruusbroec, Jan, *Podoaba nunții spirituale sau Întâlnirea interioară cu Cristos*. Traducere din olandeza veche de Emil Iorga, București, Editura Humanitas, 1995.